

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Respondetur argumentis, quæ videntur oppositum probare. cap. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

Augustin.
testimonium
pro nostra
sententia mi-
nus tamen
efficax.

Nonnulli nituntur probare hanc nostram sententiam ex August. 4. Genes. ad litteram. cap. 3. 2. in principio, ubi de Angelo ita scribit: *Sed secundum potentiam spirituales mentis Angelica cuncta, quæ voluerit, simul notitia facillima complectantur.* Hæc tamen verba probant quidem, plura ab Angelo cognosci, non tamen per modum vnius: aut per modum plurium. Posset tamen aliquis ex verbis sequentibus eiusdem Augustini colligere, ipsum hæc esse sententia, ut Angelus plura illa cognosceret per modum vnius, hoc est, cum ordine quodam inter se: inquit enim. *Nec ideo tamen sine ordine, quo & apparet connexio præcedentium, consequentiumque causarum: neque enim cognitio fieri potest, nisi cognoscenda præcedant.* Verum nec ex his verbis ea sententia colligi potest. Ibi enim non agit August. de ordine obiectorum inter se, quasi dicat, ea cognosci simul non posse nisi cum ordine quodam inter se: sed docet, res ab Angelo ita cognosci cum ordine causarum, ut primum videantur visione maturata in verbo, deinde cognitione vespertina in proprio genere & natura: cum enim res cognoscendæ præcedant cognitionem ex sententia August. eo ordine cognosci debent, quo ipsæ sunt: quare ibi non tractat August. de ordine obiectorum inter se, quæ ab Angelo simul cognoscuntur, sed de ordine cuiuscunque rei, secundum quod est in verbo, & in se ipsa, & de ordine cognitionis maturatæ, & vespertinæ, de quibus satis superque à nobis dictum est supra disp. 51.

CAPVT III.

Respondetur argumentis, quæ videntur oppositum probare.

IAM vero opus est, ut argumenta, quæ simpliciter probare videntur, non posse ab Angelo cognosci plura, nisi per modum vnius, dissoluantur. Ad primam, quod primo capite in tertio modo explicandi sententiam ibidem memoratam allatum est, dicimus, diuersam esse rationem inter figuram in quantitate, & speciem intelligibilem: quare licet idem corpus non possit pluribus figuris simul figurari: potest tamen idem intellectus pluribus speciebus simul informari: figura enim quantitatis est extremum & terminus illius: manifestum autem est, nullum corpus habere posse plures terminos suæ quantitatis, sed vno necessario terminari debere, ergo non poterit pluribus figuris simul figurari: species autem intelligibilis siue impressa, siue expressa non est figura quantitatis, sed est qualitas quædam, quæ ideo dicitur figura, quia est imago obiecti: quare cum non repugnet, idem subiectum diuersis qualitatibus simul informari, non repugnat, habere simul plures species. Et quidem nemo hæcenus negauit, in eodem intellectu, & sensu esse plures species intelligibiles, aut sensibiles impressas, quæ constituunt actum in actu primo, absque ullo ordine inter se: cur ergo negabimus, posse etiam esse multas species expressas, quæ sunt ipsemet actus intelligendi, aut sentiendi? Bene video, posse quidem esse plures species impressas simul, quam expressas in eadem facultate, quia maior est difficultas in ipsa facultate, ut operetur, quam ut recipiat, & conseruet species impressas, & ideo virtus eius ad operandum, & exprimendum species, minor est quam ad recipiendum eas, & simul retinendum: sed ideo argumentum desumptum ex spe-

ciebus impressis ad expressas, quia si repugnaret, habere plures species simul expressas sine ordine inter se, quia sunt veluti figuræ, & corpus non potest simul pluribus figuris figurari, eadem ratio non repugnaret, informari simul pluribus speciebus impressis, quæ etiam sunt veluti figuræ, & imagines obiectorum.

Ad secundum argumentum, quod ibidem allatum est de qualitatibus eiusdem generis, respondetur, in eo falsum assumi, nempe qualitates plures eiusdem generis non posse esse in eodem obiecto: constat enim posse esse plures qualitates eiusdem generis, quando contrarie non fuerint: nam nullus negat, in eadem facultate intelligere esse plures species intelligibiles impressas, per quas dicimus colligere intellectum in actu primo: quæ tamen sunt sub eodem genere. Hæc igitur ratio non repugnabit, esse plures species, quæ vocamus expressas, & in actu secundo: tamen alia ratione id fieri non posset.

Ad tertium, quod in eodem tertio modo opponendi allatum est, dico, vnum motum non posse terminari nisi ad vnum terminum, ex quo licet sequeretur, vnam intellectiōem, quæ est vna qualitas simplex non posse terminari, nisi ad vnum obiectum: non liceret inferre, non posse simul plura obiecta cognosci, per plures scilicet cognitiones: nos autem non contendimus, posse plura ut plura, cognosci per vnam simplicem cognitionem & qualitatem, sed per plures, quæ simul sunt in humano, & angelico intellectu, cuius oppositum ratio prædicta non probat.

Superest, ut explicemus duo testimonia Aristotelis, quæ pro communi fundamento adduci solent, ad probandum, plura non posse simul intelligi per modum plurium. Prius testimonium, quod ex 4. Topicorum desumptum est, & refertur scilicet his verbis, *Contingit scire plura, cogitare vnum, vnum: apud Aristotelem est hoc modo, Contingit scire plura, cogitare autem non quibus verbis significat solum vnum posse cogitari, cum tamen sciri possint multa, sed denotat Arist. non ita contingere cogitare plura, sicut contingit scire vnum, scire contingit adeo varia & diuersa, ut ea simul cogitare nullus homo possit: ex hoc tamen non fit, ut non possit quis plura, quam vnum cogitare, ut nonnulli contendunt. Posterius testimonium, ex 4. Metaphysic. si recte consideremus Aristotelis, institutum in eo capite, nihil habet momenti, nihil enim solum contendit Aristoteles probare, quodcunque nomen, quo vitatur, vnum tantum significare, ut inter homines disputatio & comitatus esse possit, quare inquit, cum assumuntur omnia, quæ ex se multa, & varia significant, ipso via applicari ad significandam rem aliquam determinatam, alioquin omnis de medio tolleretur inter hominis disputatio. Rationem vero subdit Arist. his verbis, *Nihil enim intelligere contingit, nisi vnum intelligentes: quibus verbis contendebat Ciceronius probare, non posse intelligi plura per modum plurium, sensus tamen Aristotelis est, si nomina non significant inter homines vnum quid determinate, cum inuicem loquuntur, omnis comitatus & omnis disputatio de medio tollitur, quia non possunt se ipsos inuicem intelligere, qui non videntur nominibus vnum quid determinate significatur, nam si non intelligant quid vnum, de cunctibus, quod est disputatio, nihil disputatiōis intelligunt.**

19
Corpus ne-
quit duplici-
ter terminari
figura.

Hac igitur ratione recte dixit, *Nihil enim intelligere contingit*, (nempe disputationis) *nihil unum intelligentes*: hoc est, eos, qui non intelligunt rem aliquam vnam determinate, de qua suscipitur disputationis.

DISPUT. CCXXI.

An omnia, quæ Angelus naturali virtute intellectus assequi potest, simul cogitare valeat.

Quid sentiat Durandus. cap. 1.

Tres alie Scholasticorum opiniones. cap. 2.

Probabilior sententia. cap. 3.

Dissolvitur argumentum primæ opinionis. cap. 4.

CAPVT I.

Quid sentiat Durandus.

Precedenti disputatione ostensum est, posse Angelum suo intellectu simul plura intelligere, & actu considerare etiam per modum plurimum. Nunc vero maior superest difficultas, vtrum non tantum multa, sed etiam omnia simul cogitare valeat, an non, quæ successione quadam ex sua virtute naturali considerare potest. In qua quidem controversia prima sententia sit Durandus in 2. dist. 3. q. 8. qui primum docet, Angelum aliqua semper intelligere simul, aliqua vero non: ea autem intelligere simul, quæ sunt præsentia, & existunt actus, de præteritis autem nihil dicit: fortassis idem omnino existimaret, si illorum meminisset. Confirmat autem hanc partem hac ratione: omnia quæ actu existunt, sunt sufficienter præsentia intellectui angelico, & ei comparantur, ut obiecta ipsi accommodata: vnumquodque autem actu intelligitur, secundum quod est præsens intellectui ergo hæc omnia semper actu intelliguntur. Deinde affirmat, futura quæ ex libero arbitrio pendent, non semper ab Angelo cognosci: nam ut supra vidimus disp. 207. ex sententia ipsius, hæc futura non possunt ab Angelo evidenter cognosci propria ipsius virtute. Ceterum aperte non explicat Durandus, vtrum à cognitione eorum, quæ Angelus naturaliter potest cognoscere, libere cessare valeat; an vero ita necessario omnia illa actu consideret, ut ab alicuius cognitione cessare nequeat: fortassis autem existimavit, id non esse Angelo liberum: si enim liberum esset, non semper illa omnia consideraret. Probari autem potest hæc sententia: quia si Angelus ab alicuius rei præsentis, aut præteritæ cognitione cessaret, non posset ab aliqua causa ad cognitionem illius rei iterum reduci, vel enim reduceretur ab aliqua causa & obiecto exteriori: vel ab aliqua cognitione alterius rei, in qua Angelus maneret, quia nunquam cessat ab omni cognitione, vel à voluntate ipsius Angeli, præter has autem nulla alia videtur superesse causa, à qua reduci possit: atqui à nullum harum reduci posset, ut inductione patet: primum, non ab aliqua causa exteriori, si enim ab aliqua, maxime ab ipso obiecto, quemadmodum nonnulli opinantur, res futuras tunc incipere ab Angelo cognosci, cum incipiunt esse præsentis, quia tunc obiectum determinat facultatem intellectus angelici vel imperminat speciem, vel alio modo mouens, quo mouere non poterat, quando erat adhuc futurum: hoc autem modo non potest

intellectus Angeli determinari à re præsentis, aut præterita, quia prius considerabat id, à cuius consideratione cessauit, quia cum ex parte ipsius rei nulla sit facta mutatio (eodē enim modo præsens est, aut præterita, sicut erat quando antea considerabatur) non videtur maior ratio, propter quam nunc determinet, & reducat intellectum ad suam considerationem, quam antea, deinde determinari non potest intellectus Angeli ab aliqua interiori cogitatione alterius rei, nam si cessauit, verbi causa, à consideratione equi, quem antea simul cum homine considerabat, & permansit in consideratione solius hominis, ex sola consideratione hominis reduci non poterit ad considerationem equi, quem antea considerabat, & in vniuersum ex consideratione vnius obiecti ad considerationem alterius nulla ratione reduci potest intellectus Angeli, quia non videtur maior ratio, quare ex consideratione vnius ad considerationem huius potius, quam illius determinetur, postremo determinari non poterit intellectus à voluntate, quia prima cogitatio de aliquo obiecto, non potest ex voluntate provenire, eo quod cogitatio natura sua debet omnem operationem voluntatis præcedere, & impossibile est voluntatem applicare intellectum ad cogitandum de homine, nisi aliqua cogitatione prior de ipso homine exciteretur, cum voluntas non possit in incognitum ferri.

Hæc opinio mihi non probatur. Quod enim res creatæ actu existentes, sunt præsentis non solum, reali existentia, sed etiam (ut dicitur) obiectiva, hoc est, sint obiecta accommodata & in proportionem debita cum intellectu Angeli, imo intellectus angelicus sit constitutus in actu primo ad eorum intellectionem, non satis est, ut Angelus eas omnes semper simul intelligat, tum quia poterit nihilominus cessare ab alicuius cognitione & cogitatione, tum etiam quia non videtur tam efficax Angeli virtus ad intelligendum, ut possit in omnes res simul cogitatione ferri. Argumentum vero pro hac sententia allatum inferius dissolvemus.

CAPVT II.

Tres alie Scholasticorum opiniones.

Secunda opinio sit Gregorij in 2. d. 21. q. 1. qui duo etiam asserit. Vnum est, recte posse Angelum omnia simul distinctè intelligere, quorum habet species, idque per plures actus, & species, & conceptus expressos & formales. Alterum est, posse Angelum ab vniuersaliusque rei consideratione cessare, & iterum ad illam reduci. Priorem partem probat, tum quia non repugnat, esse plures conceptus simul in eodem intellectu Angeli, ut superioris disp. probatum est: id quod ipse etiam Greg. docuerat in 1. d. 1. q. 1. art. 3. tum etiam quia non repugnat, plures actus simul elici posse ab eodem intellectu per plures species intelligibiles impressas, quibus constituitur in actu primo: quia agens, quod dici solet causa partialis, elicere potest simul plures operationes, vrens pluribus formis ad operandum, nisi natura sua in operatione fatigetur: atqui intellectus est causa partialis, quæ cum specie impressa elicit operationem, & in operando non fatigatur, sicut phantasia, vel alius sensus, ergo poterit simul omnia intelligere, quorum habet species, & principia. Deinde idem confirmat ex August. 4. de Genes.

Gregorij

Omnia quorum
habet species
posse simul
cognosci ab
Angelo probat
Gregor.

Genes.